

Masarykova univerzita v Brně
Lékařská fakulta

Terciální vzdělávání v České republice a ve světě

Předmět: Úvod do moderní pedagogiky
Vyučující: Mgr. Kateřina Vlčková
Vypracovala: Sylva Kotyzová
UČO: 142998
e-mail: 142998@mail.muni.cz, sy.ko@seznam.cz
Dne: 18.11.2004

Obsah:	strana
1. Úvod.....	3
2. Pojmy	3
3. Terciální vzdělání.....	3
4. Neuniverzitní terciální vzdělání.....	4
5. Univerzitní terciální vzdělání.....	5
6. Dostupnost terciálního vzdělání.....	6
7. Závěr.....	6
8. Použitá literatura.....	6

Úvod

Téma této seminární práce jsem si vybrala, protože již několikrát mně v médiích zaujalo polemizování o úrovni české vzdělanosti. Často se setkáváme s kritikou, že česká populace je v nízkém procentu vysokoškolsky vzdělaná a to v souvislosti s jinými státy světa například USA. Můj názor je, že české vysoké školství je vysoce specializované s cíleným zaměřením na jednotlivé obory a není jednoduché ho bez řádného vysvětlení srovnávat se jakýmkoli terciálním školstvím ve světě.

Pojmy

Před seznámením s touto problematikou je nutné si vysvětlit některé pojmy, které budu dále v textu používat.

Vzdělávací systém jehož synonyma jsou vzdělávací soustava, výchovně vzdělávací systém atd.

Vzdělávací systém je souborem všech škol, školních zařízení a jiných vzdělávacích institucí, pracovníků těchto institucí, dále materiálních a finančních prostředků a legislativních úprav. Tento soubor jako celek zajišťuje vzdělávání ve státě, má ustálenou strukturu, regulované fungování a vytváří vztahy k jiným společenským souborům.

Můžeme ho rozdělit na jednotlivé složky:

- školské soustavy
- mimoškolní vzdělávací instituce (př. vzdělávání dospělých, jazykové kurzy atd.)
- kulturní a osvětové instituce (př. knihovny, galerie, patří sem i zoologické a botanické zahrady, atd.)
- v některých státech se do vzdělávacího systému zařazuje i působení masových médií a to ve smyslu vzdělávacích pořadů

Řízení vzdělávacího systému vychází ze vzdělávací politiky a je realizováno státní správou ve školství.

Každý stát má svůj vzdělávací systém, pro jejich zkoumání a porovnávání se zabývá komparativní pedagogika.

Mezinárodní komparace vzdělávacích systémů = srovnávací pedagogika

Srovnávací pedagogika je analýza vzdělávacích systémů a problémů ve dvou či více zemích, a to i kontextu jejich historických, socioekonomických, politických, kulturních, náboženských a jiných významných faktorů. Srovnávací pedagogika je interdisciplinární oblast výzkumu, která čerpá ze sociologie a ekonomie vzdělávacích procesů, z poznatků o jejich historickém vývoji a o současné vzdělávací politice. Může jít o zcela teoretické zkoumání vzdělávacích systémů, a nebo o analýzu zahraničních vzdělávacích systémů pro další využití, podle zásady „učit se ze zkušenosti jiných“.

ISCED – International Standard Classification of Education

ISCED je mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělání, která slouží jako vhodný nástroj pro zpřístupňování srovnatelných ukazatelů a statistik z oblasti vzdělávání v rámci jednotlivých zemí v mezinárodním měřítku. Lze tak rozdělit vzdělávání do různých úrovní a stupňů a tímto způsobem zjednodušit orientaci v jednotlivých vzdělávacích systémech.

Tabulku ISCED lze najít v knize Jana Průchy – Vzdělání a školství ve světě.

Terciální vzdělání

Nyní bych se chtěla vrátit zpět k vysokoškolskému vzdělání. Dle norem ISCED jde tedy o úroveň 5 a 6 tzv. terciální vzdělání.

První stupeň terciálního vzdělání – 5

Dle ISCED nesměruje tento typ vzdělání přímo k vědecké kvalifikaci. Typický věk je 17 – 20 let. Podmínky vstupu do této úrovně jsou vázaná na určité požadavky na předchozí vzdělání. V českých poměrech jde o tato studia:

- bakalářské studium, ať jako studium konečné či s pozdější navazující formou
- magisterské studium /tím je myšleno i navazující magisterské/
- další vzdělávání po absolvování vysoké školy (nesměřující ke udělení titulu)
- studium na vyšších odborných školách
- pomaturitní studium specializační a inovační (dnes se to týká převážně zdravotnictví)
- jsou sem zahrnuty i poslední dva ročníky konzervatoře.

Druhý stupeň terciálního vzdělání - 6

Tento stupeň terciálního vzdělání směřuje přímo k vědecké kvalifikaci. Předpokladem je úspěšné absolvování úrovně ISCED 5. Typická délka studia jsou tři roky. Pro programy je typické předložení závěrečné práce na publikovatelné kvalitě, která je výsledkem původního výzkumu a představuje výrazný příspěvek k poznání.

- doktorské studijní programy - PhD.
- bývalá vědecká příprava – titul kandidát věd CSc. a doktor věd DrSc.

První stupeň terciálního vzdělání lze dále dělit na:

- a) vzdělání neuniverzitní
- b) vzdělání univerzitní

Tímto rozdělením a srovnáním v několika případech bych se chtěla zabývat podrobněji

Neuniverzitní terciální vzdělání

Toto vzdělávání poskytují instituce, které nejsou součástí vysokých škol. Absolvent nemá vysokoškolské vzdělání a nedochází k udělení univerzitní hodnosti. Jde o 2 – 3leté programy zaměřené na přípravu k určitému povolání nebo k dalšímu studiu na univerzitní půdě. V českém školství je tento sektor terciálního vzdělávání nováčkem (1991). Podmínkou k přijetí je ukončené vyšší sekundární vzdělání, v některých státech jsou nutné pracovní zkušenosti. O obsahu lze říci, že je více či méně paralelní s univerzitním vzděláním, které se však více orientuje na praxi

Česká republika

V České republice tento typ vzdělání reprezentují vyšší odborné školy, které připravují na výkon náročných odborných činností a prohlubují již dosažené vzdělání. Přijímány jsou uchazeči s ukončeným středoškolským vzděláním. Studium je završeno absolutoriem. Jestliže budeme srovnávat tento typ neuniverzitního terciálního vzdělání musíme brát na zřetel dva podstatné fakty a to za prvé, že v některé země do terciálního neuniverzitního vzdělávání zařazují takové školy, které jsou v ČR zařazeny do skupiny vyšší sekundární vzdělání a za druhé, že tento typ vzdělávání je u nás nový a předpokládá se jeho další rozvoj.

Nizozemsko

Na rozdíl od ČR je v Nizozemí tento typ školství velmi dobře zaveden, zastupují ho zde vysoké odborné školy (technické, zdravotní, umělecké, pedagogické) Délka studia je 2 – 4 roky, absolventi získávají vysokoškolský titul.

	Neuniverzitní terciální vzdělání	Univerzitní terciální vzdělání
Nizozemsko	261 000	25 586
Česká republika	162 000	177 723

Dánsko

V Dánsku je neuniverzitní terciální vzdělání zaměřeno hlavně na technické, a komerční obory, dále pak na zdravotnictví a sociální pedagogiku. Délka studia je 1-3 roky. Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou, není zařazeno mezi vysokoškolské vzdělání. Na rozdíl od ČR jsou diplomy získané na těchto školách mezinárodně uznávané.

Finsko

I ve Finsku má tento druh vzdělávání krátkou historii. Je zastoupeno tzv. odbornými vysokými školami, které jsou, které bývají zaměřeny na technické, obchodní a zdravotní obory. Studium je zakončeno diplomem a je považováno jako ekvivalent bakalářskému studiu na VŠ. Jako novodobá varianta vzdělávání se neuniverzitní terciální vzdělání sleduje, jak z hlediska kvalit absolventů, tak z hlediska potřeb trhu práce. Tato cesta se zdá optimálním řešením funkce terciálního neuniverzitního vzdělávání.

Univerzitní terciální vzdělání

Komparace v této oblasti je taky velmi složitá s ohledem na rozmanitost složení těchto zařízení v různých státech. Srovnání se tudíž omezuje na počet studentů, počet absolventů, délku studia.

Belgie

V Belgii je rozděleno univerzitní terciální vzdělání na vysokoškolské vzdělání s krátkým studiem, tj. 3 – 4 roky. Studium je ukončeno diplomem, není však považováno jako ekvivalent k bakalářskému studiu. Zajímavé je zde podotknout, že obory vyučované na těchto školách jsou v našem vzdělávacím systému již obsahem středních odborných škol. Druhou variantou je vysokoškolské vzdělání s dlouhým studiem, kdy délka studia překračuje 4 roky, je ukončeno diplomem a získáním titulu ing. Třetí a poslední variantou studia v Belgii je studium „univerzitní“, které organizují pouze univerzity, jeho trvání je 2 – 3 roky základního vzdělání + 2 – 3 roky speciálního vzdělání. Studium je ukončeno licenciátem = titul mgr.

Francie

Ve Francii je zavedeno studium ve třech cyklech. Každý cyklus je ukončen diplomem.
 I. cyklus – dvouletá příprava k praxi, není ohodnoceno univerzitním titulem
 II. cyklus – je buď 3leté či 5leté studium se získáním licenciátu bakalářského či magisterského typu.
 III. cyklus – je buď jednoleté odborné studium zaměřené na praxi (diplom speciálních studií) nebo 3 – 4leté doktorské studium.

Švédsko

Ve Švédsku je terciální univerzitní školství rozděleno na základě získaných kreditů. 80 kreditů = diplom o vysokoškolské zkoušce, není určen k získání univerzitní hodnosti. Pro hodnost bakaláře musí student získat 120 kreditů a pro hodnost magistra 160 kreditů.

Česká republika

Univerzitní vzdělání je v mnoha státech rozděleno do relativně samostatných celků s jinou délkou studia, jinou náplní a ukončením. U nás se tento trend objevil po roce 1990, díky zákonu o bakalářském studiu.

Dostupnost terciálního studia

Dostupnost terciálního vzdělání má sociální a ekonomický efekt, mnoho zemí usiluje o širokou dostupnost tohoto typu vzdělání. Přístup k VŠ vzdělání je však nutné omezovat určitými kritérii, předpoklady, podmínkami.

V řadě států probíhá takzvaná selekce uchazečů o vysokoškolské studium. K tomuto účelu je používána řada metod, například přijímací zkoušky.

Japonsko

Japonsko má velmi náročnou selekční proceduru, jde o státní přijímací zkoušky a dále se nahlíží na práci studentů na střední škole a doporučení těchto škol.

USA

V USA je umožněn přístup na VŠ každému absolventovi střední školy s diplomem. Je však velký rozdíl ve kvalitě vysokých škol. Například veřejné místní koleje umožní studovat každému bez přijímacích zkoušek. Na druhé straně výběrové a elitní univerzity mají řadu selekčních opatření (test studijních předpokladů, vědomostní testy, pořadí prospěchu studenta ve třídě, prospěch v klíčových předmětech, prestiž SŠ, doporučení učitelů a poradců , sportovní úspěchy, nadprůměrný talent, vliv rodičů, tzv. fakultní děti).

V řadě zemí se také uplatňuje numerus clausus – uzavřený, omezený počet. Jde o opatření na úrovni centrálního rozhodování nebo jednotlivých vysokých škol, kterými se stanovují kvóty pro přijetí nových studentů.

Závěr

Tento pohled do terciálního školství u nás i ve světě potvrzuje můj názor, že není možné srovnávat jednotlivé systémy vysokoškolského vzdělávání bez přesných informací z této oblasti.

